

KAREL VAN DE WOESTIJNE, *Verzameld journalistiek werk*, deel 11, *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, december 1921-december 1922. Cultureel Documentatiecentrum, Gent 1993.

In het elfde deel van Van de Woestijnes NRC-correspondenties ligt, evenals in het voorgaande deel, de nadruk op aspecten van het culturele leven in Vlaanderen en met name in Brussel. Uitvoerig passeren schilderijtentoonstellingen in Brussel en Gent de revue en behandelt hij in meerdelige artikelen afzonderlijk kunstenaars als James Ensor, Rik Wouters, Theo van Rijsselberghe, Albert Baertsoen en Jules de Bruycker.

Volgens Van de Woestijne kan de schilderkunst een zeer bruikbaar instrument vormen om de toenadering tussen Noord en Zuid te bevorderen. Kunsthandel Giroux te Brussel had een tentoonstelling met werk van hedendaagse Noord-nederlandse kunstschilders ingericht. Na de werelddtentoonstelling van 1910 was dit eindelijk voor België weer eens een gelegenheid om met Hollands werk

kennis te maken en het was volgens Van de Woestijne voor herhaling vatbaar, want: „Vele Hollandse schilders zijn heel wat aan België verschuldigd: zij moesten België den rug niet toekeren. Anderdeels geloof ik niet dat België zijne waardeering aan het schilderend Holland onthouden zou, indien het dat Holland beter kende”.

Op het terrein van de letterkunde signaleert Van de Woestijne misstanden in de Academie. Vrij kritisch schrijft hij over het benoemingsbeleid van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde (opgericht in 1886). Er zijn nogal wat leden waarvan de specifieke taal- of letterkundige verdiensten niet duidelijk zijn (Fr. van Cauwelaert, E. Coremans, Mgr. Rutten). Ook zitten er leden in dit illustere gezelschap uit totaal andere disciplines en zonder een directe band met de Nederlandse taal- en letterkunde (J. MacLeod (bioloog), Fr. Daels (medicus)). Maar, zo troost Van de Woestijne zich, hun inbreng kan zijn nut hebben bij het maken van woordenboeken! Gelukkig lijkt het tij wat te keren. Naast Stijn Streuvels figureren nu H. Teirlinck en mej. V. Loveling.

Nog een speldeprik krijgt de Academie n.a.v. de benoeming van J. Jörgensen, die op Nederlands taalkundig of letterkundig gebied niet enige zichtbare verdienste had (p. 291). Wel was Jörgensen populair in Vlaanderen. Hij had zich met zijn Klokke Roeland (1915) gekeerd tegen de Duitse geleerden die de Duitse inval in België geen schending van de neutraliteit hadden genoemd. Verder toonde hij in verschillende geschriften een grote liefde voor Vlaanderen. En passant wijst Van de Woestijne op het feit dat het Noorden verdienstelijke beoefenaren van de Nederlandse letterkunde telt.

Een klacht, die ook nu nog weinig aan actualiteit heeft ingeboet, uit Van de Woestijne, wanneer hij wijst op de geringe kennis van de klassieke Nederlandse letterkunde onder leerlingen van het middelbaar en hoger onderwijs. Misschien zijn wij „literair niet zoo heel vaderlandslievend”, zo merkt Van de Woestijne op. Vaak kennen wij Homeros, Vergilius, Shakespeere, Goethe of Racine beter dan Vondel, Spiegel, Luyken of Jacob Cats. (p. 97)

Maar naast deze klacht zijn er ook positieve geluiden, zoals een lofzang op de „buigzaamheid” van de Nederlandse taal, een buigzaamheid die groter is dan die van de Franse taal. Ook is er aansporing om het Nederlandse toneel niet te zien als een concurrent van het Vlaamse, maar als een stimulator. Vergelijking laat Vlamingen zien wat er met Nederlandstalig toneel bereikt kan worden. (p. 69)

Bij de Verhaerenherdenking sprak Van de Woestijne zelf en hij betreurde het dat Verhaeren, die bij uitstek Vlaming was, niet in zijn moedertaal had geschreven. Interessant is ook wat hij over de toespraak van priester De Smet opmerkte:

„[De Smet] gaat, niettegenstaande de gendarmes, midden in het volk staan. Hij legt aan het volk uit wat hier nu eigenlijk aan het gebeuren is, en dat maakt een zeer ontroerend oogenblik uit. Dankzij den heer De Smet zullen

voortaan enkele nederige Vlaamsche menschen weten wat een dichter is. Wanneer zal zijn voorbeeld navolging vinden? De priesters zijn in Vlaanderen eene groote kracht: sedert een paar jaar hebben zij dit bewezen op het terrein der politiek. Onder hen zijn er die literair onderlegd zijn. Waarom zouden zij niet onder het volk gaan en aan het volk zijne dichters openbaren, zooals de heer De Smet dat heeft gedaan? Een beetje kultuur naast een te veel aan politiek: de Vlaamsche priesters zijn het hun-zelf verschuldigd, (...)'' (p. 371/2) Moeten we hier een verkapte kritiek in lezen op de rol die priesters hebben gespeeld en nog speelden in het activisme en in de frontbeweging? Of moeten we het in een ruimer verband lezen?

Aardig is ook het artikel over de huldiging van de Mechelse beiaardier Jef Denijn. Van de Woestijne duikt in zijn herinneringen en grijpt het Algemeen Nederlandsch Congres van 1906 aan om Denijn te huldigen. Van de Woestijne was toen met Lodewijk van Deyssel in Mechelen om samen met andere congresgangers naar Denijns beiaardspel te luisteren. Hij schrijft dan: „daar waren heel wat Algemeen Nederlandsche Congressisten bij, die hier een openbaring hadden gekregen van een volkskunst, welke van Vlaamsch Algemeen Nederlandsch kon worden en dat inderdaad, dank zij Denijn, geworden is'' (p. 406)

Tenslotte mengt Van de Woestijne zich in een door Jozef Muls en zijn tijdschrift *Vlaamsche Arbeid* uitgelokte discussie over de vraag of er in het naoorlogse Vlaanderen sprake is van een literaire inzinking. Van de Woestijne heeft een streng oordeel over de vermeende „inzinking'' en schrijft: „De tijden zijn nog steeds te onvast dan dat ze rustig werken bevorderen; ze trekken tevens de geesten terug in de kreits der politiek, waar „Van Nu en Straks'' de literatuur voor een goed deel uit gered had. Voor de jaren negentig waren literatuur en politiek onafscheidbaar, en ik spreek hier niet alleen van Vlaamsch gezinde politiek. Thans schijnt het weer heel moeilijk te zijn, nog te schrijven om wille der literaire schoonheid alleen, literaire schoonheid opgevat met al wat ze ook aan zedelijks, aan grondig menschelijks inhoudt. Er staat in deze tijd als het ware verbod op de ingetogenheid die een voorwaarde is van literaire voortbrengst''. Als lichtpunt voor de Vlaamse letterkunde ziet Van de Woestijne echter de toenemende vernederlandsing van het onderwijs, waardoor niet alleen het aantal lezers zal groeien maar ook het aantal beoefenaren van de letterkunde. En dat lijkt mij een goede afsluiting van de bespreking van dit deel, waaruit Van de Woestijnes engagement met de Nederlandse taal en cultuur weer duidelijk blijkt.

P. VAN HEES